

Šľachtiteľský program plemena clun forest

Úvod šľachtiteľského programu:

Šľachtiteľský program a šľachtenie plemena clun forest vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky č. 49/2015 Z. z., Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootechnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Tento šľachtiteľský program je zároveň vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“). Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre ovce chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobou stanovenými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je súbor systematických opatrení a zámerov, vrátane zaznamenávania údajov, selekcie, plemenitby a výmeny plemenných zvierat a ich zárodočných produktov, ktoré boli navrhnuté a realizované s cieľom zachovať alebo posilniť želané fenotypové a genotypové znaky a vlastnosti v rámci cieľovej chovnej populácie. Na základe tohto šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ predmetného plemena. Chovný cieľ sa stanovuje prostredníctvom chovateľských metód, ktoré sú definované pri hodnotení kontroly úžitkovosti.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby mal nadväzovať na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Mäsové jemnovlnové plemeno vyšľachtené v Anglicku v oblasti Clun Shropshire v roku 1865 z plemena radnor, shropshire a kerry hill. Plemenná kniha bola založená v roku 1925. Podieľalo sa na vzniku plemena cambridge colbred a crickley barrow. Po roku 1958 sa uskutočnil dovoz do USA, Kanady a ešte pred tým do mnohých krajín Európy, napr. do Francúzska, kde je pomerne rozšírené. Rozvoj plemena je riadený francúzskou asociáciou chovateľov plemena clun forest.

Plemeno je stredného až väčšieho telesného rámca, rané, plodné a odolné voči nepriaznivému počasiu. Farba hlavy a nôh tmavo hnedá, vlna biela, obe pohlavia sú bezrohé. Zvláštnosťou plemena sú výrazne kolmo postavené tmavé kratšie uši. Bahnice sa vyznačujú dobrou mliečnosťou a silným materským inštinktom. Pôrody sú jednoduché z dôvodu malej hlavy rodiacich sa jahniat. Plemeno je temperamentné a pevnej konštitúcie. Telo je zavalitého a valcovitého tvaru, rovného chrbta s mierne zrazenou zadnou časťou, paznechty sú odolné proti nákazlivej hnilobe paznechtov. Je dlhoveké, s dobrou konverziou živín. Vyhovuje mu skôr oplôtkový systém pastvy bez vonkajších rušivých vplyvov. Plemeno je vhodné do materskej pozície, ale aj otcovskej pozície pre úžitkové kríženie s inými plemenami, s cieľom zlepšenia výkrmových a jatočných vlastností jahniat.

Úžitkové vlastnosti plemena

Živá hmotnosť bahníc je 65 - 80 kg, baranov 80 - 105 kg. Plodnosť na obahnenú bahnicu 150 - 170 %. Živá hmotnosť jahniat v 100 dňoch veku v závislosti od vrhu a pohlavia u jedináčikov 30 - 40 kg, u dvojčiat 26 - 30 kg s priemerným denným prírastkom jahniat v odchove a výkrme 300 - 350 g. Sortiment vlny B - C (25 - 33 μ m). Ročná striž potnej vlny bahníc je 3,5 - 4,0 kg, baranov 4,0 - 5,0 kg, dĺžka vlny 7 - 9 cm, výťažnosť vlny 50 - 55 %.

Postup šľachtenia plemena

Základnou formou šľachtenia je využívanie čistokrvnej plemenitby so zámerom, aby parametre úžitkovosti u nás chovaných oviec plemena clun forest sa čo najrýchlejšie približovali parametrom, ktoré sú uvádzané v chovnom ciele. Šľachtenie je založené na výbere geneticky najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Základom šľachtiteľskej práce pre správne vytypovanie týchto geneticky najlepších zvierat bude aj naďalej kontrola úžitkovosti. Získané dáta sa v budúcnosti pri dostatočne početnej populácii môžu využiť na výpočet odhadu plemenných hodnôt.

Odhad plemenných hodnôt sa vypočítava zo záznamov o veľkosti vrhu bahníc, zo sledovaní priemerných denných prírastkov (ďalej len „PDP“) vo veku 80 - 120 dní a niektorých ukazovateľov zmäsilosti (plocha MLT, hrúbka podkožného tuku). V konečnom dôsledku sa na základe nových

spôsobov hodnotenia plemenných zvierat cestou odhadu v budúcnosti stanoví celková plemenná hodnota.

Keďže sa jedná o málo početnú populáciu, ktorá sa na Slovensku chová len krátke časové obdobie je potrebné počítať s nákupom plemenného materiálu zo špičkových chovov v rámci EÚ.

Plemenný štandard a chovný cieľ plemena clun forest chovaného v SR

Hlavné ukazovatele:

Ukazovateľ		clun forest
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Je stredného až väčšieho telesného rámca, temperamentné a pevnej konštitúcie s dobrou konverziou živín. • Rané a dlhoveké plemeno, odolné a plodné. • Polojemnovlnové plemeno; hlava a končatiny pokryté tmavo-hnedou krycou srst'ou. • Ovce aj barany bezrohé.
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Špecializované plemeno. Mäsový úžitkový typ.
	Chovný cieľ	Mäsový úžitkový typ. Prioritné zameranie: produkcia ťažkých jatočných jahniat a plemenných baranov najmä pre úžitkové kríženie.
Hmotnosť bahníc	<i>Plemenný štandard</i>	65 kg
	Chovný cieľ	75 kg
Hmotnosť plemenných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	90 kg
	Chovný cieľ	110 kg
*Hmotnosť jariek	<i>Plemenný štandard</i>	50 kg
**Hmotnosť aukčných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	70 kg
	Chovný cieľ	80 kg
PDP do 100 dní jahničky	<i>Plemenný štandard</i>	0,290 kg
	Chovný cieľ	0,320 kg
PDP do 100 dní baránky	<i>Plemenný štandard</i>	0,310 kg
	Chovný cieľ	0,350 kg
Jemnosť vlny	<i>Plemenný štandard</i>	25-33 μ m, sortiment B až C
Plodnosť na obahnenú ovcu	<i>Plemenný štandard</i>	150 - 170 %
	Chovný cieľ	180 % a viac

*hmotnosť jahničiek do 1 roka musí byť minimálne 2/3 živej hmotnosti bahníc

**uvádzaná hmotnosť sa týka baranov vo veku nad 1 rok, do 1 roka musí mať baran minimálne 2/3 živej hmotnosti aukčného barana